

sedem

Seven

ZDA 1995

režija David Fincher **scenarij** Andrew Kevin Walker **fotografija** Darius Khondji **glasba** Howard Shore **montaža** Richard Francis-Bruce **scenografija** Arthur Max **kostumografija** Michael Kaplan **igrajo** Brad Pitt, Morgan Freeman, Gwyneth Paltrow, John C. McGinley, Richard Roundtree, R. Lee Ermey, Daniel Zacapa, John Cassini, Mark Boone Junior, Julie Araskog, Kevin Spacey

Morgan Freeman

Najprej je treba počistiti z žanrsko predpostavko. **Sedem** ni nikakršen thriller, temveč prvovrstni in kvintesenčni horror. Za thriller potrebujete policaj, v filmu **Sedem** pa ti nastopajo kvečjemu v *rear-projekciji*. V glavnih vlogah imamo Morgana Freemana – učenjaka, filozofa, pravega duhovnega vodjo policijske postaje, z drugimi besedami avtoriteto, ki ga vika celo nadrejeni komisar. V thrillerjih nihče nikogar ne spoštuje, še najmanj pa nadrejeni svojega detektiva. Na drugi strani imamo povzpethneža, japija – Brada Pitta, ki je policaju še najbližje, ko se identificira s fiktivnim detektivskim herojem, jasno, Serpicom, človekom, ki je tudi v resnici, v začetku 70., želel izkoreniniti korupcijo v policijskih vrstah. Brad Pitt je zrcalno nasprotje Morgana Freemana in kot pribito verjame, da je Serpico fiktivni junak, da je *Božanska komedija* film oziroma teve serija in da so *Canteburyjske zgodbe* izšle zgolj na *paperbacku*, malodane kot šundr literatura. Povzpethnež, ki ob nastopu nove službe najprej poskrbi, da kaligraf najprej zamenja ime na steklenih vratih njegove nove pisarne. Imamo torej izdajalca, nekoga, ki bi vsa svoja prepričanja prodal za kariero, Brada Pitta. In potem nastopi odrešenik, nekdo od Boga poslan, Kevin Spacey, genialni karakterni igralec, ki vse svoje vloge odigra tako, da se na koncu odreši, očisti; vsaj v zadnjem času in v svojih najslavnejših vlogah, v **Glengarry Glen Ross**, **Swimming With Sharks** in **Osumljenih pet**. In v **Sedem**. Vedno zmaga, vedno moralno, spiritualno. Toda šele potem, ko je prehodil pot mučenika, ko ga posameznik degradira do te mere, da ni več videti svetlobe. Pacino in Lemmon v **Glengarryju** ter Chazz Palminteri v **Osumljenih** ga sesujejo verbalno, Frank Whaley v **Psih** pa tudi fizično, privezanega na naslonjač. In ko mu Brad Pitt v policijskem avtomobilu na poti k šestemu in sedmemu truplu zmeče v obraz vso svinjarijo, je morda na tleh, toda ko ga Freeman vpraša (za učenjaka) povsem rutinsko vprašanje, kako to, da se ima za "poklicanega", za odrešenika, če pa za splošno dobro sploh ni trpel – takrat je korak pred njima. Spacey je resnično prišel od kdo ve kod, s trdno nalogo in

namenom, da jo dokonča, čeprav je vkleknjen in tisto zadnje, sedmo truplo sploh še ni padlo. Spacey uteleša nekaj višjega, utegnil bi biti oče vseh odrešenikov, nekdo, ki svoje poslanstvo opravlja tudi potem, ko ga ni več. Rekli bi mu profesionalec, toda ta termin je običajno privilegij thrillerjev, recimo izjemnega **The Mechanic** (1972) Michaela Winnerja, v katerem Charles Bronson, popolni *killer*, sicer malce že v letih, vzgaja svojega naslednika, Jeana-Michaela Vincenta. Ko dobi slednji občutek, da je presegel svojega učitelja, ga sklene počiti, kar mu tudi uspe. Toda Bronson je bil tako dober *killer*, da ubija tudi potem, ko je že mrzel. Saj poznate tisti veličastni občutek, ko za hip pomislite, da vam svet leži pred nogami. Takšen občutek obide Vincenta, ko se nekaj ur po upokojitvi učitelja vsede v svoj avto, ne zavedajoč se, da je v njem bomba. In tak občutek vsemogočnosti obide Pitta, ko Spacey – po Freemanovem vprašanju o vlogi odrešenika in hkratni odsotnosti mučeništva – zbadljivo vpraša: "No?". Spacey ne more biti profesionalec ker, prvič, profesionalcev v grozljivkah ne poznamo – so le psihopati, manijaki, blazneži, in drugič, ker je Spacey dejansko psihopat in je zato njegov profesionalizem popolnoma izključen. Razumete? Že sama Spaceyeva karakteristika ne dovoljuje filmu **Sedem**, da bi bil thriller. Spacey zahteva, da gresta na prizorišče zadnjih dveh trupel z njim le Freeman in Pitt. Če bi zahtevo zavrnila, bi se prvič v filmu obnašala kot policaja, kot sestavni del thrillerja, toda potem z bogom trupli. Uklonita se žanrskemu (Spaceyemu) pravilu in se obnašata kot artikulirani učenjak in povzpethnik, željan trofeje. Spacey ponovno na najbolj minorni poziciji prevzame vlogo vodje, toda ne za to, da bi v navalu egocentrizma povzdignil samega sebe. "*Jaz tu sploh nisem pomemben*", pravi malo preden avto zavije na usodno točko, "*pomembno je le moje delo*." Spacey je resnični božji odposlanec; skromen, introvertiran in popolnoma ponižen – toda genialen. Celo enega izmed smrtnih grehov, zavist, si naloži na križ; morda le zato, da bo končnemu izdelku pritisnil svoj pečat, da ne bi bilo dileme o avtorstvu. Živel in delal je za odrešitev – in hkrati trpel. Toda ko mu Brad Pitt zabije žebelj skozi čelo, v trenutku, ko je delo končano, ko se sproži revolver, je Avtor vendarle živ. Dobesedno med mučeništvom in odrešenjem. Nekje vmes. Mrtev situacije vendarle ni mogel obvladovati. Pač ni bil profesionalec.

Simon Popek